

Przegląd Prawno-Ekonomiczny

REVIEW OF LAW, BUSINESS & ECONOMICS

styczeń-luty-marzec

Nr 42
(1/2018)

WYDZIAŁ ZAMIEJSKOWY
PRAWA I NAUK
O SPOŁECZEŃSTWIE | **KUL**

WYDAWCA

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II | Wydział Zamiejscowy Prawa i Nauk o Społeczeństwie
w Stalowej Woli

ADRES REDAKCJI

Redakcja „Przeglądu Prawno-Ekonomicznego” | 37-450 Stalowa Wola, ul. Ofiar Katynia 6a |
e-mail: ppe@kul.pl

ZESPÓŁ REDAKCYJNY

dr Artur Lis – redaktor naczelny (editor-in-chief) | dr David W. Lutz (Holy Cross College w Notre Dame, USA) | dr Dariusz Żak – zastępcy redaktora naczelnego (associate editors) | dr hab. Grzegorz Wolak – sekretarz redakcji (administrative editor) | dr hab. Piotr T. Nowakowski – redaktor ds. międzynarodowych (international editor) | dr Filip Ciepły, dr Isaac Desta (Holy Cross College w Notre Dame, USA), dr Dorota Tokarska, dr Dominik Tyrawa, dr Timothy Wright (Holy Cross College w Notre Dame, USA) – redaktorzy tematyczni (subject editors) | dr Piotr Pomorski – redaktor statystyczny (statistical editor) | mgr Agnieszka Lis – redaktor językowy polskojęzyczny (Polish-language editor) | mgr Tomasz Deptuła (USA) – redaktor językowy anglojęzyczny (English-language editor) | prof. dr hab. Nikolaï Gołowaty (UKRAINA) – redaktor językowy rosyjskojęzyczny | dr Judyta Przyłuska-Schmitt – redaktor konsultant (consulting editor) | mgr Rafał Podlesny – redaktor techniczny (layout editor)

RADA NAUKOWA

ks. prof. dr hab. Antoni DĘBIŃSKI (Rektor KUL Lublin) | prof. dr hab. Thomas BURZYCKI (Holy Cross College w Notre Dame, USA) | prof. dr hab. Wiktor CZEPURKO (Ukraina) | dr hab. Leszek CŹWIĘKA (KUL Stalowa Wola) | prof. dr hab. Czesław DEPTUŁA (KUL Lublin) | dr hab. Marzena DYJAKOWSKA (KUL Lublin) | abp. prof. dr hab. Andrzej DZIĘGA (Szczecin) | dr hab. Krzysztof GRZEGORCZYK (Wyższa Szkoła Humanistyczno-Przyrodnicza w Sandomierzu) | nadkom. dr Dominik HRYSZKIEWICZ (Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie) | prof. dr hab. Aleks JULDASZEW (Interregional Academy of Personnel Management, Ukraina) | prof. dr hab. Marian KOZACZKA (KUL Stalowa Wola) | prof. dr hab. Andrzej KUCZUMOW (KUL Stalowa Wola) | prof. dr hab. Pantelis KYRMIZOGLU (Alexander TEI of Thessaloniki, Greece) | dr hab. Antoni MAGDOŃ (KUL Stalowa Wola) | ks. prof. dr hab. Henryk MISZTAŁ (KUL Lublin) | prof. dr hab. Wojciech NASIEROWSKI (University of New Brunswick) | prof. dr hab. Jurij PACZKOWSKI (Ukraina) | prof. dr hab. Pylyp PYLYPENKO (Ukraina) | prof. dr hab. Anton STASCH (European Akademy of Technology & Management, Oedheim Niemcy) | prof. dr hab. Tomasz WIELICKI (California State University, Fresno) | ks. dr hab. Krzysztof WARCHAŁOWSKI (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego)

RECENZENCI ZEWNĘTRZNI

dr hab. Leszek BIELECKI (Wyższa Szkoła Ekonomii, Prawa i Nauk Medycznych w Kielcach) | dr Walentyn GOŁOWCZENKO (Interregional Academy of Personnel Management, Ukraina) | dr hab. Mirosław KARPIUK (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie) | dr Barbara Lubas (Nadbużańska Szkoła Wyższa w Siemiatyczach) | prof. dr hab. Oleksander MEREŻKO (Ukraina) | dr Kiril MURAWIEW (Interregional Academy of Personnel Management, Ukraina) | dr Łukasz Jerzy PIKULA (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach) | ks. dr hab. Tomasz RAKOCZY (Uniwersytet Zielonogórski) | dr hab. Krystyna ROSŁANOWSKA-PLICHCIŃSKA (Wyższa Szkoła Zarządzania i Ekologii w Warszawie) | dr hab. Piotr RYGUŁA (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego) | dr hab. Romuald SZEREMIETIEW (Akademia Obrony Narodowej) | prof. dr hab. Jerzy Tomasz SZKUTNIK (Politechnika Częstochowska) | prof. dr hab. Dariusz SZPOPER (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie) | dr hab. Andrzej SZYMAŃSKI (Uniwersytet Opolski) | dr Agnieszka OGRODNIK-KALITA (Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie)

DRUK I OPRAWA

VOLUMINA.PL DANIEL KRZANOWSKI | ul. Ks. Witolda 7-9, 71-063 Szczecin | tel. 91 812 09 08 | e-mail: druk@volumina.pl

ISSN 1898-2166 | Nakład 300 egz.

Spis treści

Artykuły

ANDRZEJ MARIAN ŚWIĄTKOWSKI *Specyficzne pojmowanie badań i metod empirycznych w prawie pracy* | 9

ANDRZEJ SZYMAŃSKI *Gdy bezprawie było prawem. Kilka przykładów dyskryminacji ludzi wierzących w Polsce Ludowej* | 39

ZBIGNIEW KLIMIUK *Metody i formy popierania polskiego eksportu w okresie międzywojennym. Bezpośrednie formy popierania eksportu (część II)* | 61

EDYTA SOKALSKA *Policentryzm jako strukturalna podstawa amerykańskiego federalizmu w recepcji Vincenta Ostroma* | 85

TOMASZ RAKOCZY *Struktury prawne i organizacyjne Kościołów Ewangelickich w zakresie środków społecznego przekazu* | 100

GRZEGORZ WOLAK *O pojęciu uprawnionego w rozumieniu art. 6 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o likwidacji niepodjętych depozytów* | 116

ANNA WOLSKA-BAGIŃSKA *Ekonomiczno-prawne aspekty upadłości konsumenckiej* | 145

BARTOSZ BACIA, PATRYK TOPOROWSKI *Instrument wielostronny MLI – nowa era w międzynarodowym prawie podatkowym* | 159

MAŁGORZATA CHROSTOWSKA *Zagrożenie utraty stabilności systemu finansów publicznych - system ochrony zdrowia w zestawieniu ze starzejącym się społeczeństwem* | 182

MICHAŁ GRUDECKI *Kilka słów o racjonalnym przestępcy w świetle wybranych nowelizacji Kodeksu karnego z lat 2015 – 2017* | 198

AGATA BARAN *Rozwój regulacji dotyczących migracji zarobkowej w Polsce w okresie międzywojennym* | 213

TOMASZ GUZIK *Ocena instytucji ekstradycji z perspektywy ekonomicznej analizy prawa* | 240

KATARZYNA SICZEK *Strasburskie standardy rzetelnego przesłuchania małoletnich pokrzywdzonych na przykładzie skarg wniesionych przeciwko Polsce* | 256

ADRIAN ROMKOWSKI *Przepisy karne ustawy o ochronie danych osobowych z dnia 29 sierpnia 1997 r. w kontekście standardów ochrony danych osobowych w rozporządzeniu GDPR (RODO) z dnia 27 kwietnia 2016 r.* | 268

MARLENA STRADOMSKA, TOMASZ SŁAPCZYŃSKI *Przymusowe leczenie osób chorych psychicznie i uzależnionych - perspektywa prawno - psychologiczna* | 307

BARTŁOMIJ BIGA *Ekonomiczna analiza patentu w trzech wymiarach* | 323

Glosa

SŁAWOMIR ZWOLAK *Glosa do wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 6 lipca 2017 r., II OSK 2766/15* | 340

Contents

Articles

ANDRZEJ MARIAN ŚWIĄTKOWSKI *Distinctive concept of empirical research orientations and methods in labour law* | 9

ANDRZEJ SZYMAŃSKI *When lawlessness became law. A few examples of the discrimination of the people believing in the Polish People's Republic* | 39

ZBIGNIEW KLIMIUK *Methods and forms of promoting Polish exports in the interwar period. Direct actions aimed at expanding the country's exports (part II)* | 61

EDYTA SOKALSKA *Polycentrism as the structural basis for American federalism in the reception of Vincent Ostrom* | 85

TOMASZ RAKOCZY *Legal and organization structures of Evangelical Churches in the area of means of social communication* | 100

GRZEGORZ WOLAK *About the Notion of Entitled Party within Article 6 of the Act of 18 October 2006 on Liquidation of Unclaimed Deposits* | 116

ANNA WOLSKA-BAGIŃSKA *Economic and legal aspects of personal bankructcy* | 145

BARTOSZ BACIA, PATRYK TOPOROWSKI *MLI: the new era in international tax law* | 159

MAŁGORZATA CHROSTOWSKA *The risk of the loss of the stability of the public finance system - health care system in correlation with the aging society* | 182

MICHAŁ GRUDECKI *A few words about the rational offender in the light of selected amendments of the Polish Penal Code from 2015-2017* | 198

AGATA BARAN *Development of the legislation on labour migration in Poland during the interwar period* | 213

TOMASZ GUZIK *The Evaluation of Extradiction from the perspective of Economic Analysis of Law* | 240

KATARZYNA SICZEK *Strasbourg's fair trial standards regarding proceedings with examination of aggrieved minor by the example of applications against Poland* | 256

ADRIAN ROMKOWSKI *Criminal infringements of the ustawa o ochronie danych osobowych 1997 in the perspective of personal data protection standards of the General Data Protection Regulation 2016* | 268

MARLENA STRADOMSKA, TOMASZ SŁAPCZYŃSKI *Forced treatment of people who suffer from mental disorders and addicted person in legal-psychological perspective* | 307

BARTŁOMIEJ BIGA *The Economic Analysis of Patent in Three Dimensions* | 323

Gloss

SŁAWOMIR ZWOLAK *Gloss to the judgment of the Supreme Administrative Court of 6 July 2017 file ref. II OSK 2766/15* | 340

Tomasz Guzik

Ocena instytucji ekstradycji z perspektywy ekonomicznej analizy prawa

The Evaluation of Extradiction from the perspective of Economic Analysis of
Law

1. Uwagi wstępne

Instytucja ekstradycji jest niezwykle interesująca nie tylko z uwagi na to jak została ukształtowana w polskim prawie karnym procesowym, ale również ze względu na jej filozoficznoprawne uzasadnienie. Historia tego instrumentu prawnego sięga czasów starożytnych¹, zaś jego istota sprowadza się do elementarnej współpracy międzynarodowej dwóch państw, w zakresie przekazania osoby podejrzanej o popełnienie przestępstwa państwu, które wnioskuje o wydanie jego obywatela. Ekstradycja jest więc atrakcyjnym obiektem do prowadzenia pogłębionych badań naukowych nie tylko dla przedstawicieli dogmatyki prawniczej, ale również teorii i filozofii prawa.

Podstawowym celem artykułu jest spojrzenie na tę instytucję z perspektywy ekonomicznej analizy prawa. Ten zapoczątkowany w drugiej połowie XX wieku program badawczy został oparty na szeroko dyskutowanych oraz krytykowanych założeniach takich jak maksymalizacja bogactwa społecznego przez prawo czy przyjęcie, że człowiek jest instrumentalnie racjonalnym egoistą. Przedstawiciele ekonomii prawa bardzo często wypowiadali się na temat podstaw odpowiedzialności karnej oraz teorii przestępczości i kar. Brakuje jednak prac dotyczących

¹ Najstarszą znaną umową o charakterze międzynarodowym jest traktat egipsko-hetycki z XIII w. p.n.e. zawierający także uregulowania dotyczące ekstradycji. Instytucja ta znana była także w starożytnych Grecji i Rzymie, zob. R. Bierzanek, *Ekstradycja w traktatach zawieranych przez państwo hetyckie*, „Czasopismo Prawno-Historyczne” 1958, t. 10, z. 1, s. 11.

bezpośrednio zagadnienia ekstradycji. Niniejszy artykuł ma być próbą wypełnienia tej luki. Tekst został podzielony na trzy części. W pierwszej zostanie opisana instytucja ekstradycji w polskim systemie prawnym, druga będzie zawierać opis podstawowych założeń dotyczących ekonomicznej analizy prawa karnego, zaś w ostatniej części zostanie przeprowadzana autorska ocena polskich uregulowań instytucji ekstradycji właśnie z perspektywy ekonomii prawa. W podsumowaniu rozważań autor przedstawi swoje wnioski co do dyskutowanego zagadnienia.

2. Ekstradycja w prawie polskim

2.1. Znaczenie pojęcia

Termin „ekstradycja” nie posiada w żadnym źródle polskiego prawa definicji legalnej, wobec czego należy w tym miejscu odwołać się do definicji sformułowanych i z powodzeniem funkcjonujących w piśmiennictwie. Przedstawiciele doktryny prawa międzynarodowego określili tę instytucję jako oparte na porozumieniu państw wydanie osoby znajdującej się w granicach zwierzchnictwa terytorialnego jednego z nich, dokonane na rzecz innego, uprawnionego do ścigania i karania tej osoby w związku z popełnionym przestępstwem². Innymi słowy, ekstradycja wiąże się z wydaniem osoby ściganej państwu, któremu przysługuje jurysdykcja karna. Instytucja ta jest zatem równoznaczna z przekazaniem osoby próbującej uniknąć sprawiedliwości (wbrew jej woli) przez władze państwa, w którym aktualnie przebywa, organom państwa, które jest władne podjąć postępowanie sądowe lub wykonać wyrok w stosunku do tej osoby³. Ekstradycja jest regulacją prawa międzynarodowego opierającą się na wzajemnej pomocy międzypaństwowej w walce z przestępczością⁴. Ponadto uznaje się ją za specyficzny element całego procesu karnego (z uwagi na miejsce pobytu przestępcy), jak również za praktykę umożliwiającą władzom określonego kraju przekazanie innemu państwu podejrzanych lub skazanych, którzy uciekli za granicę⁵.

Instytucji ekstradycji odpowiadają dwie grupy substytutów – prawne oraz pozaprawne. Do prawnych zaliczają się: wydalenie cudzoziemca; przekazanie i przejęcie ścigania; dostarczenie podejrzanego, oskarżonego lub skazanego

² B. Wierzbicki, *Prawo międzynarodowe publiczne. Zarys wykładu*, Białystok 2000, s. 100.

³ E. J. Osmańczyk, *Encyklopedia spraw międzynarodowych i ONZ*, Warszawa 1974, s. 223.

⁴ Z. Knypl, *Europejska konwencja o ekstradycji. Komentarz*, Sopot 1994, s. 16.

⁵ M. N. Shaw, *Prawo międzynarodowe*, tłum. J. J. Gojło, Warszawa 2000, s. 369.

Międzynarodowemu Trybunałowi Karnemu oraz Europejski Nakaz Aresztowania. Pozaprawnymi substytutami ekstradycji z kolei są porwanie oraz groźba, szantaż, przymus lub podstęp.

2.2. Rys historyczny

II Rzeczpospolita musiała sprostać wyzwaniu, jakim było opracowanie autorskiej kodyfikacji postępowania karnego. Wynikało to z faktu, iż na ziemiach polskich po odzyskaniu niepodległości obowiązywały regulacje zaborców. W przepisach art. 642 – 650 kodeksu postępowania karnego z 1928 r.⁶ znalazły się przepisy porządkujące tę instytucję. Zgodnie z nimi polski sąd karny zwracał się z wnioskiem o wydanie przestępcy do ministra sprawiedliwości, chyba że pomiędzy państwem wezwanym a wzywającym istniała umowa, według której sądy polskie zwracały się bezpośrednio do sądów zagranicznych z pominięciem pośrednictwa Ministra Sprawiedliwości. Do wniosku obowiązkowo dołączane były: odpis wyroku skazującego bądź odpis postanowienia o tymczasowym aresztowaniu oraz opis przestępstwa z przedstawieniem okoliczności faktycznych i przytoczeniem odpowiednich przepisów karnych. Wniosek o wydanie rozpatrywany był przez Sąd Okręgowy miejsca zamieszkania lub ujęcia osoby poszukiwanej. Sąd Okręgowy był właściwy do przeprowadzenia postępowania ekstradycyjnego.

Zgodnie z uregulowaniami kodeksu postępowania karnego z 1969 r. podmiotem decydującym o tym, czy wystąpić do obcych organów o wydanie przestępcy, był – w zależności od stadium postępowania – Prokurator Generalny lub Minister Sprawiedliwości⁷. Wniosek o wydanie przez państwo obce osoby, przeciwko której wszczęto postępowanie zgłaszał Prokuratorowi Generalnemu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej prokurator prowadzący bądź nadzorujący postępowanie. Gdy wniosek o wydanie osoby ściganej został złożony przez organ państwa obcego, to prokurator przesłuchiwał tę osobę i w miarę potrzeby zabezpieczał dowody znajdujące się w kraju. Potem wnosił on sprawę do właściwego miejscowo sądu wojewódzkiego, który następnie wydawał opinię co do wniosku państwa obcego. Opinię tę sąd przekazywał do Prokuratora Generalnego Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, który o rozstrzygnięciu wniosku zawiadamiał organ obcego państwa.

⁶ Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 marca 1928 r. – Kodeks postępowania karnego, (Dz.U. z 1928, Nr 33, poz. 313).

⁷ Ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. – Kodeks postępowania karnego, (Dz.U. z 1969, Nr 13, poz. 96).

Pod rządami aktualnie obowiązującego kodeksu postępowania karnego kluczowa była nowelizacja mająca miejsce w wyniku zmiany Konstytucji, przeprowadzona ustawą z dnia 8 września 2006 r. o zmianie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej⁸. Zgodnie z nią złagodzone absolutny zakaz wydawania polskich obywateli poprzez wprowadzenie dwóch odstępstw przewidzianych w art. 55 ust. 2 i 3 Konstytucji RP⁹. Dzięki temu dopuszczalna stała się ekstradycja polskiego obywatela na wniosek innego państwa lub sądowego organu międzynarodowego. Taka możliwość musi jednak wynikać z ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską umowy międzynarodowej lub ustawy wykonującej akt prawa stanowionego przez organizację międzynarodową, której Rzeczpospolita Polska jest członkiem. Warunkiem obligatoryjnym jest dodatkowo okoliczność, że czyn objęty wnioskiem o ekstradycję został popełniony poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz stanowił przestępstwo według prawa Rzeczypospolitej Polskiej lub stanowiłby przestępstwo według prawa Rzeczypospolitej Polskiej w razie popełnienia go na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, zarówno w czasie jego popełnienia, jak i w chwili złożenia wniosku. Jeżeli jednak ekstradycja ma nastąpić na wniosek sądowego organu międzynarodowego powołanego na podstawie ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską umowy międzynarodowej, w związku z objętą jurysdykcją tego organu zbrodnią ludobójstwa, zbrodnią przeciwko ludzkości, zbrodnią wojenną lub zbrodnią agresji, to zgodnie z art. 55 ust. 3 Konstytucji RP warunki wymienione wyżej (a zawarte w art. 55 ust. 2 pkt 1 i 2) nie muszą być spełnione.

2.3. Aktualny stan prawny

a) Podstawy prawne ekstradycji

Model ekstradycji przyjęty w prawie polskim odpowiada kontynentalnej odmianie tej instytucji, zgodnie z którą wydanie może nastąpić wyłącznie na podstawie prawa wewnętrznego państwa, do którego złożono wniosek o ekstradycję. W modelu anglosaskim podstawa prawna ekstradycji musi opierać się na zawartej wcześniej umowie międzynarodowej. Oznacza to, że wydanie może nastąpić, gdy państwo, z którym Polska nie ma umowy ekstradycyjnej, przedstawia przedstawicielom władzy sądowniczej Rzeczypospolitej Polskiej wniosek o wydanie

⁸ Ustawa z dnia 8 września 2006 r. o zmianie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, (Dz. U. Nr 200, poz. 1471).

⁹ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., (Dz.U. z 1997, Nr 78, poz. 483, ze zm.).

określonej osoby. Wówczas można przeprowadzić postępowanie ekstradycyjne w oparciu o przepisy wewnętrzne, zaś samo zastosowanie tej instytucji jest jedynie aktem dobrej woli.

Normy prawne dotyczące bezpośrednio ekstradycji zawarte są w art. 55 Konstytucji RP¹⁰, który przewiduje możliwość zastosowania tego instrumentu prawnego w stosunku do obywateli polskich. Regulacje krajowe na poziomie ustawowym zawarte są w rozdziale 64 oraz rozdziale 65 kodeksu postępowania karnego¹¹. Stosowane są również następujące akty wykonawcze: rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości – Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury¹², a także rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie szczegółowych czynności sądów w sprawach z zakresu międzynarodowego postępowania cywilnego oraz karnego w stosunkach międzynarodowych¹³. W przypadku, gdy w relacjach z określonym państwem obowiązuje umowa międzynarodowa, przepisy wewnętrzne mają charakter komplementarny w stosunku do norm prawnych zawartych w tejże umowie¹⁴.

b) Ekstradycja czynna

W polskim ustawodawstwie istnieje rozróżnienie na dwa rodzaje ekstradycji. Ekstradycja czynna to inaczej wystosowane do innego państwa żądanie wydania przebywającej na jego terytorium osoby ściganej¹⁵. Ekstradycja bierna polega na wystąpieniu przez organ obcego państwa z żądaniem wydania osoby ściganej w celu przeprowadzenia na własnym terytorium postępowania karnego lub wykonania orzeczonej kary¹⁶. Ten rodzaj ekstradycji jest uregulowany w rozdziale 64, z kolei ekstradycja bierna została unormowana w rozdziale 65 k.p.k.

Ekstradycja czynna jest postępowaniem, które poprzedzają poszukiwania osoby ściganej przeprowadzone w kraju, a następnie za granicą. Może się okazać, że dane operacyjne wskazują, iż ścigana osoba przebywa za granicą, ale dokładne miejsce jej pobytu nie jest znane. Wtedy Prokuratura Generalna na wniosek właściwego prokuratora okręgowego inicjuje poszukiwania międzynarodowe

¹⁰ Tamże.

¹¹ Cyt. dalej: k.p.k.

¹² Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 kwietnia 2016 r. - Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury, (Dz.U. z 2016, poz. 508).

¹³ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 stycznia 2002 r. w sprawie szczegółowych czynności sądów w sprawach z zakresu międzynarodowego postępowania cywilnego oraz karnego w stosunkach międzynarodowych, (Dz.U. z 2002, nr 17, poz. 164).

¹⁴ M. Płachta, *Zagadnienia ekstradycyjne w prawie polskim*, „Studia Europejskie” 1999, nr 2, s. 73.

¹⁵ S. Waltoś, *Proces karny. Zarys systemu*, Warszawa 2009, s. 607.

¹⁶ Tamże, s. 607.

za pośrednictwem Komendy Głównej Policji Biura Wywiadu Kryminalnego Wydziału Poszukiwań Międzynarodowych. Z kolei gdy organy ścigania mają pewność, w którym miejscu za granicą znajduje się poszukiwany, to przedstawiciele tych instytucji występują za pośrednictwem Ministra Sprawiedliwości z formalnym wnioskiem o ekstradycję do organu państwa obcego. Konieczne dla wszczęcia międzynarodowych poszukiwań jest także wydanie przez sąd postanowienia o tymczasowym aresztowaniu. Ten rodzaj postępowania ekstradycyjnego rozpoczyna się z momentem wystąpienia przez polski organ procesowy z wnioskiem o ekstradycję. Możliwe jest także zainicjowanie go w sytuacji podjęcia czynności polegających na wystąpieniu bezpośrednio do właściwego organu państwa obcego, w wypadkach niecierpiących zwłoki, o tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie osoby, co do której przygotowywany jest wniosek o wydanie.

W kontekście ekstradycji czynnej należy wspomnieć o wyrażonej w art. 596 k.p.k. zasadzie specjalności (inaczej nazywanej zasadą ograniczonego ścigania i karanía). Jej istotą jest zakaz ścigania osoby wydanej za inne przestępstwa niż te, w związku z którymi wydano zgodę na ekstradycję. Nie dotyczy to jednak przestępstw popełnionych już po wydaniu osoby podlegającej ekstradycji organom państwa, które wszczęło to postępowanie. Innymi słowy, zasada specjalności dopuszcza możliwość ekstradycji jedynie za przestępstwo, którego dotyczył wniosek ekstradycyjny.

Implikacją zasady specjalności jest zawarta w art. 597 k.p.k. procedura *exequatur*, którą stosuje się w sytuacji, gdy zakres wydania osoby jest węższy, niż obejmował to wniosek ekstradycyjny. Państwo wezwane podczas procedury wydawania zastrzeża, że orzeczone przez polski sąd kary będą wykonane tylko za te przestępstwa, co do których udzielono zgody na wydanie. Artykuł 597 k.p.k. jest podstawą prawną dla polskiego sądu dla określenia na nowo kary podlegającej wykonaniu tak, aby uczynić zadość woli państwa wydającego¹⁷. Wydający wyrok zmieniający w trybie art. 597 k.p.k. sąd nie określa na nowo wymiaru kar jednostkowych, ale dostosowuje wyrok w taki sposób, by uwzględnił on kary orzeczone za te przestępstwa, w związku z którymi nastąpiło wydanie. Podczas korekty wyroku sąd zatem nie uwzględnia dyrektyw zawartych w art. 53 i 54 k.k.¹⁸. W wyroku tym nie rozstrzyga się także o odpowiedzialności karnej – ma on więc charakter wyłącznie formalny.

¹⁷ P. Hofmański (w:) *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do art. 468-682, t. 3*, red. P. Hofmański, Warszawa 2012, s. 691.

¹⁸ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, (tekst jedn. Dz.U. z 2016, poz. 1137).

c) Ekstradycja bierna

Bierne postępowanie ekstradycyjne składa się z trzech etapów. Pierwszy etap, który odbywa się przed prokuratorem, zostaje zainicjowany złożeniem przez organ państwa obcego wniosku, który może dotyczyć wydania osoby ściganej w celu przeprowadzenia przeciw niej postępowania karnego, wykonania orzeczonej kary bądź też wykonania środka zabezpieczającego. Stadium to ma charakter postępowania quasi-przygotowawczego i kończy się sporządzeniem przez prokuratora wniosku o wydanie postanowienia w przedmiocie prawnej dopuszczalności ekstradycji. W momencie, gdy prokurator kieruje sprawę do sądu, rozpoczyna się drugi jurysdykcyjny etap postępowania ekstradycyjnego, w którym sąd na podstawie bezwzględnych przesłanek stwierdza prawną dopuszczalność wydania. Trzeci etap odbywa się już przed Ministrem Sprawiedliwości, który ostatecznie podejmuje decyzję o wydaniu lub odmowie ekstradycji. Wszczęcie biernej ekstradycji poprzedza jeszcze etap poszukiwań osoby ściganej prowadzonych na terytorium RP, który wiąże się z tym, że zagraniczne wnioski o poszukiwanie są przekazywane polskiemu oddziałowi Interpolu, a ten przekazuje je organom Policji i Straży Granicznej.

Przedstawienia wymaga również zagadnienie tzw. „przesłanek ekstradycyjnych”. Są to okoliczności, od wystąpienia których zależy możliwość wydania osoby ściganej państwu obcemu¹⁹. Najbardziej powszechna systematyka przesłanek ekstradycyjnych dzieli je na względne i bezwzględne. W przypadku wystąpienia przesłanki względnej państwo wezwane może zastrzec sobie prawo odmowy wydania. Bezwzględne przesłanki są to takie okoliczności faktyczne, które muszą zaistnieć lub musi być stwierdzony ich brak, aby wydanie było możliwe.

Katalog bezwzględnych przesłanek ekstradycyjnych został określony w art. 604 § 1 k.p.k. i przedstawia się następująco:

„Wydanie jest niedopuszczalne, jeżeli:

1. osoba, której wniosek dotyczy, jest obywatelem polskim albo korzysta w Rzeczypospolitej Polskiej z prawa azylu;
2. czyn nie zawiera znamion czynu zabronionego albo gdy ustawa uznaje, że czyn nie stanowi przestępstwa albo że sprawca nie popełnia przestępstwa lub nie podlega karze;
3. nastąpiło przedawnienie;
4. postępowanie karne co do tego samego czynu tej samej osoby zostało prawomocnie zakończone;

¹⁹ M. Mozgawa-Saj, *Ekstradycja – rozważania dogmatyczne i wyniki badań empirycznych*, „Prawo w działaniu” 2012, nr 11, s. 71.

5. byłyby ono sprzeczne z polskim prawem;
6. zachodzi uzasadniona obawa, że w państwie żądającym wydania wobec osoby wydanej może zostać orzeczona lub wykonana kara śmierci;
7. zachodzi uzasadniona obawa, że w państwie żądającym wydania może dojść do naruszenia wolności i praw osoby wydanej;
8. dotyczy osoby ściganej za popełnienie bez użycia przemocy przestępstwa z przyczyn politycznych”.

Katalog przesłanek względnych został zawarty w przepisie art. 604 § 2 k.p.k. i został on uregulowany w następujący sposób:

„Wydania można odmówić w szczególności, jeżeli:

1. osoba, której wniosek dotyczy, ma w Rzeczypospolitej Polskiej stałe miejsce zamieszkania;
2. przestępstwo zostało popełnione na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej albo na polskim statku wodnym lub powietrznym;
3. co do tego samego czynu tej samej osoby toczy się postępowanie karne;
4. przestępstwo podlega ściganiu z oskarżenia prywatnego;
5. według prawa państwa, które złożyło wniosek o wydanie, przestępstwo jest zagrożone karą pozbawienia wolności do roku lub karą łagodniejszą albo orzeczono taką karę;
6. przestępstwo, w związku z którym żąda się wydania, jest przestępstwem o charakterze wojskowym lub skarbowym, albo o charakterze politycznym innym niż określone w § 1 pkt 8;
7. państwo, które złożyło wniosek o wydanie, nie zapewnia wzajemności”.

Po zaprezentowaniu historii instytucji ekstradycji w polskim porządku prawnym oraz przedstawieniu aktualnego stanu prawa w tym zakresie można przystąpić do teoretycznoprawnej oceny funkcjonowania tego instrumentu. W pierwszej kolejności przedstawione zostaną argumenty o charakterze ekonomicznym świadczące o konieczności istnienia prawa karnego w ogóle, następnie – stosując metody analizy ekonomicznej – przeanalizowana zostanie dogmatyczna koncepcja ekstradycji.

3. Ekonomiczne uzasadnienie prawa karnego i procedury karnej

Ekonomiczna analiza prawa ma zarówno swoich zwolenników jak i przeciwników. Wynika to z faktu przyjęcia kontrowersyjnych założeń, jakie leżą u podstaw tego programu badawczego. Jednym z nich jest normatywne założenie, zgodnie

z którym prawo powinno być ekonomicznie efektywne²⁰. W odniesieniu do prawa karnego przedstawiciele ekonomicznej analizy prawa wskazują trzy główne powody, dla których obowiązywanie i stosowanie prawa karnego w społeczeństwie jest koniecznością.

Pierwszym z nich jest fakt, iż w przeciwieństwie do prawa cywilnego i prawa deliktowego prawo karne pełni funkcję prewencyjną. Istotą odszkodowania jakie poszkodowanemu ma wypłacić sprawca deliktu jest kompensacja, a więc naprawa wyrządzonej szkody²¹. Prawo karne poza wypełnianiem funkcji kompensacyjnej ma za zadanie przede wszystkim odstraszyć potencjalnych przestępców od popełniania przestępstw, mowa więc tutaj o prewencji generalnej w znaczeniu pozytywnym²². Przedstawiciele ekonomii prawa w tym miejscu odnoszą się do koncepcji odszkodowania doskonałego. Zgodnie z nią odszkodowanie jest doskonałe, jeśli poszkodowanemu jest obojętne, czy dojdzie do wypadku i zostanie mu wypłacona rekompensata, czy też nic się nie stanie (wypadek nie nastąpi, a więc nie będzie ani szkody, ani wypłaty odszkodowania)²³. W przypadkach, w których na skutek działania przestępcy osoba pokrzywdzona doznaje straty niematerialnej (śmierć bliskiej osoby; uszczerbek na zdrowiu własnym lub kogoś bliskiego), koncepcja doskonałego odszkodowania oraz pojęcie obojętności są niezwykle trudne do zastosowania²⁴. W jaki sposób bowiem wycenić stratę członka rodziny, która jest oceną czysto subiektywną? Podstawowym celem prawa karnego jest zatem odstraszanie potencjalnych przestępców, a nie wycenianie strat doznanych na skutek popełnienia przestępstwa. Ponadto fakt, iż koncepcja doskonałego odszkodowania znajduje swoje uzasadnienie w teorii ekonomii jednocześnie nie przesądza, iż będzie możliwe jej zastosowanie w praktyce. Wiąże się to z tzw. „problemem ujawniania preferencji”, który pojawia się wtedy, gdy nie jest możliwe obiektywne poznanie na ile poszkodowany wycenia swoją stratę²⁵. Przykładowo, nie jest możliwa obiektywna wycena utraty palca, gdyż nie istnieje rynek, na którym można by kupić nowy palec. Przeprowadzenie takiej wyceny jest co do zasady niemożliwe.

²⁰ J. Stelmach, *Analiza ekonomiczna w zastosowaniach prawniczych*, red. J. Stelmach, M. Soniewicka, Warszawa 2007, s. 13.

²¹ Uchwała SN z dnia 19 marca 1998 r., III CZP 72/97, OSNC 1998, nr 9 poz. 133.

²² Wyrok SN z dnia 30 grudnia 1977 r., V KR 190/77, OSNKW 1978, nr 4-5, poz. 44; wyrok SN z dnia 25 lutego 1981 r., V KRN 343/80, OSPiKA 1981, z. 11, poz. 199; wyrok SN z dnia 14 lutego 1991 r., II AKr 3/91, KZS 1991, z. 3, poz. 8.

²³ R. Cooter, T. Ulen, *Ekonomiczna analiza prawa*, Warszawa 2011, s. 396.

²⁴ Por. tamże, s. 597.

²⁵ Tamże, s. 597.

Następnym argumentem przemawiającym za istnieniem prawa karnego jest następująca dystynkcja: ochrona interesu a ochrona prawa. To subtelne rozróżnienie sprowadza się do faktu, iż interes jednostki chroniony jest przez prawo, zaś wolność obywatela jest zabezpieczana przez ochronę jego praw²⁶. Prawo własności uprawnia właściciela do korzystania z rzeczy w określony sposób. Norma ta nie chroni go jednak przed używaniem swojej rzeczy bez zakłóceń ze strony osób trzecich. Daje mu jednak możliwość dochodzenia stosownej rekompensaty w razie naruszenia jego uprawnień. W ten właśnie sposób prawo chroni interes właściciela – ochrona interesów zabezpiecza jednocześnie jego majątek. Broniąc z kolei prawo własności (np. poprzez penalizację kradzieży lub niszczenia mienia i wymierzając z nie stosowne kary) chroni się wolność jednostki polegającą na pełnym korzystaniu z przysługującej jej palety uprawnień wynikającej z przynależącego jej prawa własności. Istotą prawa karnego jest zatem zabezpieczanie praw podmiotów prawa. Ochrona interesu jednostki jest z kolei domeną prawa prywatnego.

Kolejny argument wiąże się z funkcją odstraszącą prawa karnego, ale w nieco innym aspekcie, niż został on przedstawiony w argumencie pierwszym odwołującym się do odszkodowania. W tym przypadku prawo karne ma ustanawiać taką wysokość kar za popełnione przestępstwa, by zysk z ich popełnienia był niższy od kary wymierzonej za ich dokonanie²⁷. Odnosi się to zwłaszcza do sytuacji, w której przestępca działa z premedytacją lub w warunkach recydywy – tak popełnione przestępstwa powinny być karane z większą surowością²⁸.

Innym argumentem uzasadniającym istnienie prawa karnego, jest fakt, iż służy ono do minimalizacji występowania w społeczeństwie czynów o wysokim stopniu społecznej szkodliwości²⁹. Mowa tu o działaniach, które mogą wywołać olbrzymie straty, zaś groźba sankcji pieniężnej wynikającej z prawa deliktów może być niewystarczająca. Ponadto w przypadku niskiego prawdopodobieństwa uchylenia się od sankcji grożąca kara za popełnione przestępstwo powinna być odpowiednio wyższa (mechanizm ten zostanie wkrótce wyjaśniony)³⁰. Opisanym wymaganiom z powodzeniem może sprostać właśnie prawo karne, głównie ze względu na jego represyjny charakter oraz na fakt, iż normy prawnokarne stosowane są przez państwo, za którym stoi autorytet władzy publicznej.

²⁶ Tamże, s. 598.

²⁷ J. Stelmach, B. Brożek, W. Załuski, *Dziesięć wykładów o ekonomii prawa*, Warszawa 2007, s. 144.

²⁸ R. Cooter, T. Ulen, *Ekonomiczna...*, s. 599.

²⁹ S. Shavell, *Foundations of Economic Analysis of Law*, Cambridge, Massachusetts, London, England 2004, s. 540.

³⁰ Tamże, s. 542.

Dokonując specjalistycznej analizy instytucji ekstradycji wykorzystane będą następujące założenia: będzie to analiza modelowa dotycząca uregulowania ekstradycji na poziomie legislacyjnym. Ocena instytucji będzie miała wyłącznie charakter teoretycznoprawny, stąd nie będzie ona zawierała żadnych odniesień do badań empirycznych. Po drugie, uwzględnione zostaną jedynie niektóre przypadki prawne (kazusy) związane ze stosowaniem postępowania ekstradycyjnego. Będą to sytuacje faktyczne najczęściej spotykane w rzeczywistości. Powyższe supozycje wynikają ze specyfiki stosowania ekonomicznej analizy prawa.

Poniżej znajduje się powszechnie stosowana w analizie ekonomicznej prawa karnego nierówność, z której wyciąga się szereg istotnych wniosków i postulatów.

Przestępstwo zostanie popełnione, jeśli:

$$Z > P * K^{31}$$

Dla:

Z – zysk z popełnienia przestępstwa

P – prawdopodobieństwo ukarania

K – strata wynikająca z poniesienia kary

Oznacza to, że prewencja generalna jest skuteczna wtedy i tylko wtedy, gdy iloczyn prawdopodobieństwa ukarania i straty wynikłej z poniesienia kary jest wyższy niż spodziewany zysk z popełnienia przestępstwa. Kluczowe dla dalszych rozważań jest spostrzeżenie, że wartości P oraz K mogą być modyfikowane przez instytucję państwa. K jest tożsamy z kodeksowym systemem kar, zaś P zależy od kondycji organów ścigania. Zwiększanie wartości współczynnika P oznacza zwiększenie nakładów na policję i prokuraturę, z kolei zwiększenie wartości wskaźnika K jest identyczne ze zwiększeniem nakładów na system penitencjarny oraz wymiar sprawiedliwości. Chcąc zachować maksymalną efektywność ekonomiczną, wartość iloczynu P i K powinna być tylko nieznacznie większa niż wartość Z . Wtedy to zostanie zachowane optimum ekonomiczne – prewencja generalna będzie skuteczna przy możliwie jak najmniejszym nakładzie finansowym ze strony państwa.

Opisana zależność może zostać przeanalizowana w kontekście instytucji ekstradycji czynnej. Czynne postępowanie ekstradycyjne może zostać opisane zarówno przez współczynniki P jak i K . Ścisłej, wskaźnik P odnosi się do zakresu wniosku ekstradycyjnego, który zgodnie z art. 593 k.p.k. może dotyczyć:

1. osoby, przeciwko której wszczęto postępowanie karne,

³¹ J. Stelmach, B. Brożek, W. Załuski, *Dziesięć...*, s. 144.

2. wydania osoby w celu przeprowadzenia postępowania sądowego lub wykonania orzeczonej kary pozbawienia wolności,
3. przewozu osoby ściganej lub skazanej przez terytorium państwa obcego
4. wydania z terytorium państwa obcego dowodów rzeczowych lub przedmiotów uzyskanych przez sprawcę w wyniku przestępstwa.

Sytuacje, w których ekstradycja czynna osoby ściganej wiąże się z dokończeniem prowadzonego postępowania karnego (będącego co najmniej na etapie postępowania przygotowawczego w fazie *in personam*³²), przeprowadzeniem postępowania sądowego, przewozem osoby ściganej lub skazanej przez terytorium państwa obcego lub wydaniem dowodów rzeczowych, są równoznaczne z poniesieniem większych nakładów na skuteczne przeprowadzenie procesu karnego w stosunku do osoby odpowiedzialnej za popełnienie przestępstwa. Może to dotyczyć sytuacji, w której osoba ścigana zbiegła przed wymiarem sprawiedliwości za granicę Polski. Oznacza to, że na poziomie teoretycznym osoba podejrzana o popełnienie przestępstwa własnym działaniem próbuje w maksymalny sposób zminimalizować prawdopodobieństwo poniesienia straty na skutek wymierzonej jej kary za popełnione przestępstwo. Osoba ścigana w wyniku podjętych przez siebie działań samoistnie zmniejsza zysk (Z) z popełnionego przestępstwa, ponosi ona bowiem dodatkowe i niezaplanowane wcześniej nakłady na minimalizację współczynnika P . Oczywiście jest, że działaniu osoby ściganej polegającym na zmniejszeniu wartości P powinno sprzeciwić się państwo właśnie poprzez uruchomienie procedury ekstradycji.

Natomiast w sytuacji, w której Rzeczypospolita Polska wnioskuje o wydanie jej osoby w celu wykonania w stosunku do niej orzeczonej kary pozbawienia wolności, kluczowe jest dogłębne przeanalizowanie współczynnika K . Wnioskowanie o ekstradycję w tym przypadku będzie wiązało się z większymi nakładami na system penitencjarny. W tak zarysowanej sytuacji faktycznej osoba ścigana poprzez ucieczkę za granicę postanawia zmniejszyć własny zysk z popełnionego przestępstwa zwiększając nakłady na obniżenie faktora K (czyli straty wynikającej z wymierzenia jej kary). W pewnym zakresie czynności podjęte przez osobę ściganą wpływają na zmniejszenie się wartości zmiennej P . Państwo stosując instytucję ekstradycji czynnej ponosi zatem koszty w celu zwiększenia wartości P oraz K .

Powyższy opis pokazuje, iż podstawowy mechanizm wykorzystywany w analizie ekonomicznej prawa karnego z powodzeniem funkcjonuje w odniesieniu do czynnego postępowania ekstradycyjnego. Zarówno postępowanie sprawcy

³² B. Augustyniak, *Komentarz do art. 593 Kodeksu postępowania karnego (w:) Kodeks postępowania karnego. Komentarz. Tom II (red.) D. Świecki, Lex 2017.*

przestępstwa na terytorium Polski (lub przestępstwa mającego skutki na terytorium Polski), który zbiegł za granicę realnie wpływa na wartości współczynników, które opisują skuteczność prewencji generalnej. Zastosowanie przez Polskę w takim wypadku ekstradycji czynnej ma za zadanie przywrócić skuteczność prewencji generalnej oraz odstraszyć potencjalnych przestępców poprzez wykazanie, iż nawet ucieczka za granicę nie uchroni ich przed wymiarem sprawiedliwości. Na poziomie modelowym instytucja ekstradycji okazuje się być eleganckim i skutecznym narzędziem służącym do optymalizacji prawa karnego w sytuacji ucieczki przestępcy poza granice państwa. Z perspektywy ekonomii prawa występowanie ekstradycji czynnej w polskim systemie prawnym wydaje się być w pełni zasadne.

W przypadku ekonomicznej analizy ekstradycji biernej funkcjonowanie mechanizmu $Z > P * K$ będzie nieco odmienne, niż w odniesieniu do ekstradycji czynnej. Dalsze rozważania będą oscylowały wokół następującej sytuacji: osoba, o którą wydanie wnioskuje inne państwo popełniła przestępstwo w tymże państwie, ale nie popełniła przestępstwa na terytorium Rzeczypospolitej. W takim przypadku można postawić zasadne pytanie, czy istnieje potrzeba ponoszenia przez państwo nakładów na ściganie i wydanie przestępcy, który nie dokonał szkody na terytorium Polski oraz czy ekonomicznie uzasadnione jest ponoszenie kosztów na prewencję generalną, skoro przestępstwo to nie zostało popełnione na obszarze RP. Modelowo, odpowiedź na te pytania wydaje się być twierdząca. Należy bowiem pamiętać, iż funkcjonowanie instytucji ekstradycji opiera się na zasadzie wzajemności. Oznacza to, że wydając osobę ściganą innemu państwu sami oczekujemy, iż w podobnych okolicznościach w przyszłości państwo to wyda nam osobę przez nas poszukiwaną. Niewydanie osoby podejrzanej o popełnienie przestępstwa przez obce państwo w jednym przypadku, może udaremnić ekstradycję własnych obywateli w nadchodzących latach. Tym samym poniesienie kosztów poszukiwań i ekstradycji jednostki ściganej przez inne państwo w konkretnym przypadku może być ekonomicznie nieefektywne, niemniej jednak winno się koszty te zarachować na poczet przyszłych ekstradycji polskich obywateli. Koszty te należy traktować jako cenę, którą należy ponieść na potrzeby efektywnego funkcjonowania ekstradycji czynnej. Wywiązywanie się ze zobowiązań przyjętych wobec obcych państw jest wyraźnym sygnałem dla wszystkich przestępców, iż Rzeczpospolita Polska realizuje postanowienia umów międzynarodowych. Mogą więc oni spodziewać się tego samego ze strony innych państw. Podczas kalkulacji kosztów i zysku z popełnienia przestępstwa będą oni musieli uwzględnić fakt, iż ukrywanie się w innym państwie będzie nieskuteczne. W następstwie tego koszt popełnienia przestępstwa może przewyższać potencjalny zysk.

Choć rozważania na temat ekonomicznej analizy ekstradycji biernej zostały zawężone do jednego hipotetycznego przypadku, z tej perspektywy na poziomie wyłącznie teoretycznym (*in abstracto*) należy ocenić funkcjonowanie tej instytucji pozytywnie. Naturalnym jest, że istnieje możliwość, iż podejmując próby wprowadzenia skutecznej prewencji generalnej konkretne państwo poniesie nieadekwatnie duże nakłady w stosunku do uzyskanego efektu. Niemniej jednak by to stwierdzić, należałoby przeprowadzić bardzo szczegółową i chyba niemożliwą przy obecnym stanie technicznym analizę empiryczną. W teorii, nakłady związane z funkcjonowaniem ekstradycji czynnej są konieczne dla efektywnego stosowania ekstradycji w ogóle, i z całą pewnością mają (czasami większy, a czasami mniejszy) wpływ na zwiększenie prewencji generalnej na terytorium określonego państwa. Z tego względu należy pozytywnie ocenić występowanie w polskim prawie karnym instytucji ekstradycji.

4. Podsumowanie

Przeprowadzona analiza ekonomiczna ekstradycji czynnej i biernej wykazała słuszność obowiązywania w polskim systemie prawnym tych instrumentów prawnych. W powyższych rozważaniach zaprezentowano mechanizmy działania zarówno osoby ściganej jak i państwa w kontekście realizacji istotnej funkcji prawa karnego, jaką jest pozytywna prewencja generalna. Wykorzystanie metod ekonomicznych do analizy poszczególnych instytucji prawa karnego budzi kontrowersje przede wszystkim jeśli chodzi o wymierzanie sprawiedliwości. Podejście ekonomiczne zakłada, iż główną funkcją nie tylko prawa karnego, ale prawa w ogóle, jest maksymalizacja bogactwa społecznego. Nie zagłębiając się w to zagadnienie, należałoby stanąć na stanowisku, iż istnieją przypadki, w których ekonomiczna efektywność jest tożsama z wymierzaniem sprawiedliwości. Kwestia ta uwidacznia się na przykładzie pozytywnie ocenionej z perspektywy efektywności ekonomicznej instytucji ekstradycji. Nie ulega bowiem wątpliwości, że za sprawiedliwe należy uznać złapanie i osądzenie przestępcy, który za wszelką cenę tej sprawiedliwości unika.

Bibliografia

Akty prawne

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., (Dz.U. z 1997, Nr 78, poz. 483, ze zm.)

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 marca 1928 r. Kodeks postępowania karnego, (Dz.U. z 1928, Nr 33, poz. 313)

- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 stycznia 2002 r. w sprawie szczegółowych czynności sądów w sprawach z zakresu międzynarodowego postępowania cywilnego oraz karnego w stosunkach międzynarodowych, (Dz.U. z 2002, Nr 17, poz. 164)
- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 kwietnia 2016 r. – Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury, (Dz.U. z 2016, poz. 508)
- Ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. – Kodeks postępowania karnego, (Dz.U. z 1969, Nr 13, poz. 96).
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, (tekst jedn. Dz.U. z 2016, poz. 1137).
- Ustawa z dnia 8 września 2006 r. o zmianie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, (Dz.U. z 2006, Nr 200, poz. 1471).

Literatura

- Augustyniak B., *Komentarz do art.593 Kodeksu postępowania karnego (w:) Kodeks postępowania karnego. Komentarz. Tom II* (red.) D. Świecki, Lex 2017.
- Bierzanek R., *Ekstradycja w traktatach zawieranych przez państwo hetyckie*, „Czasopismo Prawo-Historyczne” 1958, t. 10, z. 1.
- Cooter R., Ulen T., *Ekonomiczna analiza prawa*, Warszawa 2011.
- Hofmański P. (w:) *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do art. 468-682, t. 3*, red. P. Hofmański, Warszawa 2012.
- Knypl Z., *Europejska konwencja o ekstradycji. Komentarz*, Sopot 1994.
- Mozgawa-Saj M., *Ekstradycja – rozważania dogmatyczne i wyniki badań empirycznych*, „Prawo w działaniu” 2012, nr 11.
- Osmańczyk E. J., *Encyklopedia spraw międzynarodowych i ONZ*, Warszawa 1974.
- Płachta M., *Zagadnienia ekstradycyjne w prawie polskim*, „Studia Europejskie” 1999, nr 2.
- Shavell S., *Foundations of Economic Analysis of Law*, Cambridge, Massachusetts, London, England 2004.
- Shaw M. N., *Prawo międzynarodowe*, tłum. J. J. Gojło, Warszawa 2000.
- Stelmach J., *Analiza ekonomiczna w zastosowaniach prawniczych*, red. J. Stelmach, M. Soniewicka, Warszawa 2007.
- Stelmach J., Brożek B., Załuski W., *Dziesięć wykładów o ekonomii prawa*, Warszawa 2007.
- Waltoś S., *Proces karny. Zarys systemu*, Warszawa 2009.
- Wierzbicki B., *Prawo międzynarodowe publiczne. Zarys wykładu*, Białystok 2000.

Orzecznictwo

- Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 1998 r., III CZP 72/97, OSNC 1998, nr 9, poz. 133.

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 1981 r., V KRN 343/80, OSPiKA 1981, z. 11, poz. 199.

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 grudnia 1977 r., V KR 190/77, OSNKW 1978, nr 4-5, poz. 44.

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 1991 r., II AKr 3/91, KZS 1991, z. 3, poz. 8.

Streszczenie

Ekstradycja w polskim systemie prawnym pojawiła się już w międzywojennej kodyfikacji procesu karnego. Pomijając ustawodawstwa państw zaborczych, to właśnie od tego czasu datuje się jej występowanie w polskim procesie karnym. Istnieją dwa rodzaje ekstradycji: czynna oraz bierna. Czynne postępowanie ekstradycyjne odnosi się do sytuacji, w której państwo polskie wnioskuje do innego państwa o wydanie osoby ściganej. Bierna ekstradycja ma miejsce wtedy, gdy inne państwo wnioskuje do Polski o wydanie przestępcy. Ekstradycję jako instytucję prawną można ocenić przy pomocy metody prawoznawstwa jaką jest analiza ekonomiczna. Istnienie prawa karnego może być uzasadniane z wykorzystaniem argumentacji czysto ekonomicznej. Odnosząc ten fakt do ekstradycji, ekonomiczna analiza prawa wskazuje, iż instytucja ta jest uregulowaniem efektywnym w sensie ekonomicznym i tym samym pożądanym w systemie prawa karnego.

SŁOWA KLUCZOWE: ekstradycja; ekonomiczna analiza prawa; sprawiedliwość; efektywność ekonomiczna; metoda prawoznawstwa

Summary

In Polish criminal proceedings extradition exists since interwar in XXth century. Despite the legal systems of invader states (XIXth century) extradition is present in Polish legal systems from this moment until today. There are two types of extradition: active one and passive one. The active one consists on the fact that one state applies to other state for deporting the criminal. The passive extradition relates to situation when the one state applies to our state for extradition of the criminal. Extradition as a legal institution may be analyzed by economic analysis of law. What is more, criminal and penal law may be justified using economic argumentation. Referring to extradition, economic analysis of law indicates that this legal institution is effective in the economic sense, and thus is welcome in legal system.

KEYWORDS: extradition; economic analysis of law; justice; economic efficiency; the legal method

Nota o autorze

Tomasz Guzik, mgr prawa, doktorant w Katedrze Filozofii Prawa i Etyki Prawniczej na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego. Dziedziny działalności naukowej: ekonomiczna analiza prawa, teoria i filozofia prawa, prawo prywatne.